

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

Vandelaarshagen

x
25

aa
26

A N T W O O R D ,

OP DE

AANMERKINGEN

OVER DE

DUBBELDE EN ENKELDE

KLINKERSPELLING

IN DE

NEDERLANDSCHE TAAL.

Prijs 22½ Cts.

2
aa
26

A N T W O O R D

AAN ZIJNEN VRIEND

Po. Posthumus,

LID VAN ONDERSCHIEDENE GELEERDE GENOOTSCHAPPEN ,
ENZ. ENZ.

OVER ZIJNE

Aanmerkingen

BETREKKELIJK DE

DUBBELDE EN ENKELDE

K L I N K E R S P E L L I N G

IN DE

NEDERLANDSCHE TAAL.

VAN

Ihr. , Mr. M. de Haan Gettema.

KORRESPONDENT DER TWEDE KLASSE VAN HET KONINKLIJK-
NEDERLANDSCH INSTITUUT, ENZ.

—
DOCKUM,
B. SCHAAFSMA,
D. MEINDERSMA, Wz.

1839.

*Un Etymologiste doit s'attendre sur le seul titre, à être
peu favorablement jugé de la plupart des gens.*

Traité de la formation des Langues et
des principes physiques de l' Etymolo-
gie. Paris 1763, tom. 1 pag. 24.

Waarde Vriend!

Waart niet gij het, die mij dezen brief, welken ik nu beantwoorden zal, geschreven had, dan voorzeker zoude ik mij onthouden hebben hierop te antwoorden. Thans evenwel legt mij de vriendschap de verpligting op zulks te doen.

Gij kent mij en weet dus, dat ik onbewimpeld voor mijne gevoelens uitkome en niets ontzie om dezelve op eene bescheidene wijze aan den dag te brengen. Gij kent reeds deels mijne denkwijze omtrent de tegenwoordige schildering onzer taal; deels mijne gevoelens, op welke wijze ik dezelve zoude willen schilderen en weet dus ook, dat ik van het tegenwoordig stelsel hemelsbreedte verschil. Het zal u dus niet verwonderen, dat men mij, na het lezen dezer regelen, zal uitlagchen en zich zelve zeggen: wat wil die man toch? Doch het zij zoo.

Gaarne wildet gij weten hoe ik, over de stelling omtrent de klinkers in den uwen vervatdenke. Om zulks naar behooren te doen kwan het mij voor het beste te zijn u mijn stelsel ten dezen aanzien mede te deelen; hierdoor zal ik vrijer in de behandeling van het onderwerp zijn en niet genoodzaakt het uwe op het spoor te volgen. Bij vergelijking zult gij en anderen kunnen zien, wat goeds en wat minder goeds ik daarin gevonden heb; zonder dat *dit* of *dat* bijzonder zal behoeven uit te komen.

Ik moet u vooraf op twee punten oplettend maken. Ten eersten: dat ik even als gij, de oude sleur van schilderen onzer taal zal volgen, omdat men niet rijp is voor, of liever: niet eigen is met mijne schrijfwijze en hierdoor geene lezers zoude aantreffen; gij zult mij evenwel wel willen toestaan aan het einde dezer eenige regelen in te lasschen, om tot voorbeelden, om het door mij aangaande de klinkerspelling geuite stelsel te verdedigen of liever: op te helderen, te kunnen dienen. Ten tweeden: dat ik u ten aanzien mijner stijl om verschooning moet vragen, daar ik nimmer stelselmatig heb leeren gevoelen. Het schijnt dat de natuur bij mij sterker, dan

alle stelsel is en ten gevolge daarvan , zal ik wel eens van de gewone wijze van zich door schrift te kennen te geven , afwijken en door mijne van de natuur ingeschapene wijze van uitdrukking , deze of gene taalgeleerde de schouders doen optrekken of eenen glimlach doen ontvallen.

Dat spreken en schrijven , wat het doel betreft , één is , doch in uitvoering geheel en al van elkander verschillen , zal wel geen betoog behoeven. Deze waarheid is zoo oud als het schrift zelf.

Spreken is , aan anderen door hoorbare klanken de gevoelens omtrent iets mededeelen , welke men wil , dat ook die andere zal gevoelen.

Schrijven daarentegen , om door onderling overeengekomene tekenen dat gevoel aan anderen mede te deelen.

Het eerste zal ik buiten behandeling laten. — Het tweede zal voor een gedeelte het onderwerp van dezen mijnen brief uitmaken.

Hier de geschiedenis van het schrift te geven , haren oorsprong bij de verschillende volkeren op te sporen is geheel iets anders , dan de beoordeeling van het gebruik der aangenomene tekenen om eene taal te schilderen. — Het eerste

ligt niet op mijnen weg en onder ons gezegd, hoe die figuren er uitzien, welke de oudste zijn, wie het eerst geschreven heeft, wie de uitvinder was en op welke wijze men hiertoe geraakt is, heb ik niet veel mede op en vergenoeg mij, des noodig, de bestaande figuren in eene schrijftaal te leeren kennen en dit beschouw ik voor mij genoeg en laat het gaarne aan anderen over, dit, zoo zulks mogelijk is, na te vorschen en aan het licht te brengen. Het tweede zal ik voor zooverre hier noodig behandelen.

Sommige schrijftalen door mij onderzocht en bestudeerd, waardoor ik wederom sommige oppervlakkig heb leeren kennen, hebben mij doen zien, dat zij alle hoofdtonen tot grondslag hebben en mij in het gevoelen bevestigd, dat ik, sprekende over de hoofdtonen in onze taal, dit ook op de andere van toepassing kan maken.

Schrijven is gebruik maken van onderling overeengekomene teekenen tot het uitdrukken zijner gevoelens en zoo immer de mensch een kunststuk heeft daargesteld, hetwelk, zoo het al niet volmaakt is, het naast aan de volmaaktheid, zoo als wij menschen ons die voorstellen, grenst, dan is het voorzekeer het schrift.

Om des menschen gevoel in alle zijne deelen ,
 neigingen , wijzigingen enz. te vertegenwoordi-
 gen , en aan anderen kenbaar te maken zijn
 eenige teekenen genoegzaam. Dit getal is zoo
 gering , dat men hetzelfde , bij onze taal blijvende ,
 door het navolgende negentiental kan uitdruk-
 ken , te weten : *a* , *e* , *i* , *o* , *u* , *b* , *c* , (*k*) ,
d , *f* , (*v*) , *g* , *h* , *j* , (*y*) , *l* , *m* , *n* , *r* , *s* .
 (*z*) , *t* , *w* , de vijf eersten zijn wederom tot *a*
 terug te brengen zoo als , *a* , *e* , *i* : *a* , *o* , *u* ,
 hetgeen alleen wijzigingen der *a* zijn. Onder de
 overige zijn *b* en *p* , *f* en *v* , en deze wederom
 alle vier onderling , zeer naauw aan elkander
 verwant. Zoo mede *d* en *t* , *g* en de eind *h* .
 Wat de *w* aanbetreft deze is niets anders dan
 de *u* met de welklank ; en iemand der tale
 grondig kundig zoude aan de medeklinkers , *b* ,
d , *f* , *g* , *h* , *j* , *k* , *l* , *m* , *n* , *r* , *s* , om zich
 verstaanbaar aan eenen dergelijken te maken ,
 genoeg hebben. Gij ziet dus , dat men met oor-
 deel die teekenen gebruikende aan zeer weinige
 genoeg heeft. Hier achter zal ik eene kleine
 proef tot bewijs geven.

De schriftteekens (letters) , zoo als gij weet en
 de ondervinding u zal geleerd hebben , zijn wat de

vorm aanbetroft, altijd aan verandering onderworpen geweest en nog heden ten dage onderworpen; en sommige vormen vorderen eene afzonderlijke studie om die te leeren kennen. Doorsnuffel de oude schriften ja zie de letterkasten van onze voornaamste boekdruckers en gij zult u kunnen overtuigen, dat men er heden ten dage op uit is, dit tot het uiterste te drijven. Ja men loopt zelf met letters uit beelden en figuren bestaande langs de straten te koop. Hoe die vormen dan ook mogen geweest zijn of nu nog zijn, zoo hebben zij evenwel hare innerlijke waarde en gehalte behouden, niettegenstaande men dezelve, door valsche vereenigingen met andere, getracht heeft andere toonen te doen aannemen.

Raadplegen wij nu de schriften van vroegeren en lateren tijd, dan ontdekken wij hierin verscheidenheid van toepassing dezer teekenen en, waar de eene de *a* gebruikt, daar gebruikt de andere de *e* en omgekeerd en zoo gaat het ook met de andere klinkers. In de latere is men nog verder gegaan, dan in de vroegere, waarin men de lengte des klinkers door eenen *anderen* klinker aanduidde; doordien men de lengte des klin-

kers door denzelfden klinker er bij te voegen te kennen geeft en dit nu ook op alle klinkers wil toepassen. In het eerste ging dit zonder een zogenoemd gezag, doch toen er verschil ontstond, wie in zijne stelling gelijk had, beriep men zich op gezag van anderen en van andere talen en hieruit beweerde men, dat men gelijk had. Het gevolg hiervan was, dat zij beiden somtijds met gelijk gezag konden te berde komen en dan ook op hunne manier konden aantonen, dat zij gelijk hadden. Was dit het geval, dan wierp men het op een vergelijk en gebruikte beide schrijfwijzen; men nam dus aan, dat die personen onfeilbaar waren en dat die talen geen gebreken hadden. Mij heeft de ondervinding geleerd, dat het twaalfstal talen, waarmede ik nog al redelijk bekend ben en andere mij minder bekende, evenzoowel als de onze, hunne gebreken hebben en evenzoonoodig verbetering behoeven. Gij zult reeds met mij ontdekt hebben, dat men met sommige reeds begonnen is, die in andere vormen te doen te voorschijn komen.

Uwe taalstudie zal u zonder twijfel met mij hebben doen ontdekken, dat men de gronden

voor de spelling zijner taal gewoonlijk in die van andere talen zoekt. Dat men zelfs de beteekenis van het woord tracht te bewijzen uit eene andere taal en zoo als 't ware het woord als van vreemden inkomst maakt. Gij weet het, dat zij, die zulks doen, grovelijk dwalen en dat men de spelling en de beteekenis in zijne eigene taal moet vinden, en wanneer men meent recht te hebben, dit door de andere talen moet trachten te bevestigen.

De kennis der andere talen is zeer noodzakelijk, om tot de kennis zijner eigene te komen, omdat zij den arbeid ligter maakt; maar eigenlijk gezegd, is iedere taal op zich zelve genoegzaam om spelling en beteekenis te bewijzen. Er zijn veele woorden in iedere taal met den tijd verloren geraakt, welke wederom in andere zijn bewaard gebleven of in denzelfden of in eenen gewijzigden vorm en van hier, dat de kennis dier talen ons een gemak bij de bewerking bezorgt, die wij anders missen en waardoor wij dus deze niet kennende moeilijker op het spoor van een woord zullen komen. Of nu het Angelsaksisch, IJslandsch of Oudsaksisch dan wel het Persisch of Hebreeuwsch, of het

Sanskrit, Prakrit of de Zendtaal het meeste met onze taal verwant is, doet niets ter zake, en of men deze of gene taal voor de oudste neemt evenmin; allen toch komen uit de grondtaal (ursprache) A, en wie van andere grondtaal spreekt, b. v. welke in het paradijs door Adam en Eva gesproken werd en andere relletjes meer, behoort niet onder het getal van wezenlijke taalkundigen opgenomen te worden. Wij menschen hebben de grondtaal in ons zelve, welke naarmate van ons gevoel, handelwijze en ten gevolge van ons zien en gewaarworden gewijzigd wordt; en daar nu de mensch, waar ook, mensch is en in zijne hoofdbestanddeelen gelijk is, kan het wel niet anders of in iedere taal moeten de hoofddenkbeelden dezelfde zijn. Dat deze door den tijd gewijzigd zijn, kunnen wij zeer ligt begrijpen, wanneer wij den loop der dingen met naauwkeurigheid gadeslaan en dit aangenomen, zoo weet ook ieder, dat wanneer men uit een stip twee lijnen trekt in eene tegenovergestelde rigting, zij zich hoelanger des te meer zullen verwijderen en zoo is het ook met de talen gegaan; dit leert ons de geschiedenis ten duidelijksten. Doch deze kleine uitweiding

zoude mij van het doel, hetgeen ik mij heb voorgesteld, te verre verwijderen en ik zal dus den draad wederom opvatten en mijnen weg gaan.

Kunst blijft niet altijd en door alle tijden heen op dezelfde hoogte, zij vermindert of vermeerdert ten gevolge der omstandigheden. Zoo is het ook met de kunsttaal het schrift. Zij heeft evenwel dit bijzondere boven de andere, dat zij bij de daarstelling zonder gebreken was en dat zij later verminderd is en niet verder dan tot haren vroegeren stand kan terugkeeren, en dus niet vermeederen dat is volmaakter worden. Ik weet wel, dat men deze mijne stelling zal misbillijken en dat men mij zal tegenwerpen, dat men door meerdere teekenen thans tracht meerdere duidelijkheid te verkrijgen en zulks ook met goed gevolg in verschillende talen invoert. Hierop meen ik dit alleen te mogen antwoorden, dat gene taal zoo als die, waar ook, gesproken wordt, evenzoo naauwkeurig in teekenen kan gebragt worden; waarom men zich dus aan vaste teekenen dient te houden; en zulks aannemende, vermeen ik in staat te zijn, welke taal dan ook, met mijne hiervoor vermelde schriftteekenen voor Nederlanders te

schrijven , hetgeen dus zoude bewijzen , dat die
 talen in hunne spelling verbeteringen zoude kun-
 nen ondergaan. Neem het Russisch of Poolsch ,
 het Singaleesch of de Acra-taal van de kust
 van Guinea met alle hare medeklinkers , zij zijn
 vatbaar om door deze teekenen uitgedrukt te
 worden en zeg mij het woord voor , dan zal ik
 het u met onze schriftteekenen geven en hij , in
 wier taal het geschreven staat , zal het verstaan ,
 wanneer hij het hoort uitspreken.

Mijne stelling is dus : spreken is vrij. Schrij-
 ven aan vaste regelen gebonden. Dat wil zeg-
 gen : naarmate mijn gevoel werkzaam is en dit
 door het spraakorgaan aan anderen medegedeeld
 wordt , heb ik de vrijheid en of had ik die
 niet , zoo noodzaakt mij de natuur hiertoe ,
 zulks volgens het vermogen van dat orgaan uit te
 drukken ; en daar nu iedere persoon ten dezen
 aanzien niet gelijk gevormd is en het gevoel van
 ieder mensch niet in gelijke mate opgewekt
 wordt , zoo volgt daaruit , dat twee menschen
 hetzelfde willende te kennen geven , de eene
 het sterker , de andere het minder sterk uit-
 brengt. Schrijf ik daarentegen , om mij aan
 anderen kennelijk te maken , dan ben ik aan de

overeengekomene teekenen gebonden, wil ik mij verstaanbaar maken en hierin alleen kan men en moet men gelijkheid vinden.

Het is dus van het uiterste belang dit zoo algemeen gelijk en naauwkeurig mogelijk te doen; en hoe eenvoudiger dit dan is, hoe duidelijker het voor anderen zal zijn.

Bij het daarstellen dezer teekenen heeft men zonder twijfel aan dezelve eene vaste waarde gehecht (ik zal hier alleen nu van de klinkers spreken) en dus aan *a*, *e*, *i*, *o*, *u*, vaste toonen gegeven en wel, zoo als wij het noemen, de lange; en deze maakten de eerste verdeling der grondtoon *a* uit. Men gevoelde evenwel behoefte, om die toonen te wijzigen, om de verschillende denkbeelden te uiten, en dien ten gevolge waren er hulptoonen noodig. Dit nu door *aan*, *op*, *achter* of *ondervoeging* te doen zoude verwarring en omslagtigheid te weeg brengen en daarom duidde men die wederom door andere en op zich zelve staande figuren uit, welke wij thans medeklinkers noemen, en waarin die toonen opgenomen zijn. Langen tijd heeft men dit niet gevoeld en het was voor deze eeuw bewaard gebleven, om dit gevoel opgewakkerd te zien.

Immers op de scholen leert men thans *eb*,
ee, *ed*, *de*, *ef*, *fe*, *ge*, *me*, *ne* en wat dies
meer zij; waardoor men zonder het sijne daar-
aan te begrijpen reeds erkent, dat er korte
klinkers in die teekens opgesloten liggen of met
andere woorden: dat dit wederom wijzigingen
in de klinkers zijn en zij hunne afzonderlijke be-
teekenis hebben.

Is het dus waar, dat in de zoogenoemde
medeklinkers de korte klinkers opgesloten liggen,
dan is het ook waar, dat men door de klinkers
de lange- of wel volle klank aangeeft en niet
nodig heeft dit door toevoeging eener tweede
aan gelijke waarde of door iets anders aan te
luiden. Doet men dit evenwel en dit heeft
men sedert lang gedaan, zoo als gij in uwen
brief hebt aangetoond, dan kan men deze teeke-
nen als niets anders, dan hulpteekenen beschou-
wen en zij hebben dan eenige overeenkomst
met de accenten in het Fransch en met de
figuren en letteren boven of omtrent de klin-
kers in andere talen. Eene slechts oppervlakkige
beschouwing van hetgeen ik hier zeg, zal
ieder terstond van de waarheid moeten overtuigen.

Of nu het gebruik van de bijgevoegde klin-

kers, zoo als wij het doen evenzoo goed is als dat in de andere talen, welker gebruik ik evenwel daarom niet goedkeure, moet ik betwijfelen en zulks, omdat het eene tegenstrijdigheid in zich, en een ongemak voor vreemden is, welke zich van zoodanige vorming, als in hunne taal niet te huis behoorende, geen denkbeeld kunnen maken, en ik beschouw het als eene der redenen, waarom vreemden zich weinig met het aanleeren van onze taal onledig houden.

Uit dit weinige ziet gij, dat men er verre af is, om onze taal volgens vaste en ware regels te schrijven; doch waarin is dit te zoeken? Ik wil u hieromtrent mijne gevoelens mededeelen en u dan tevens kenbaar maken op welke wijze het mij voorkomt, dat men hier aan konde helpen en de betere spelling, zoo als ik het beschouw, invoeren. Doch ik vergat hier te denken aan hetgeen gij en anderen mij hieromtrent gezegd hebben, namelijk: dat men reeds te verre is gegaan, om terug te keeren en dat men er nu al aan gewoon is en het onoverkomelijke hinderpalen zoude hebben, zulks in te voeren en dat ik misschien beter doen zoude met het achterwege te laten, daar het boter aan de

galg gesmeerd is. Doch het zit mij voor de keel en het moet er nu uit, helpen of niet helpen; men weet niet of eene koe niet een haas kan vangen; in allen gevalle, hoe het er ook mede gelegen mag zijn, er zal onder al dat gerabbel, even als in eene misthoop, wel een kleinigheid goeds zijn en dit goede aanleiding kunnen geven tot eenige verbetering in de taal.

Wij weten alle, dat bij alle volkeren de wetenschappen, in de vroegste tijden van hunne vorming in maatschappijen, door zeer weinige beoefend werden, en dat deze zulks als een geheim bewaarden en aan zeer weinige mededeelden; ook dit was met het schrift het geval. Bij de verdere ontwikkeling dier maatschappijen was het natuurlijkerwijze behoefte om meerdere hiermede bekend te maken en zoo kwam dit geheim eindelijk in handen van moerderen. Daar nu ieder niet een evengoed werkman was en met de ontwikkeling er ten gelijken tijde nieuwe voorwerpen, welke benoemd moesten worden kwamen, zoo was het niet onnatuurlijk, dat men de regelen der taal in toepassing brengende, hier en daar gebreken had, welke door latere wederom werden overgenomen; en toen er nu

ten laatsten eene meerdere algemeenheid kwam en deze maatschappijen zich wederom in deelen afgedeeld hadden, en met andere in aanraking gekomen waren, zoo had dit al wederom eenen nieuwen invloed op de taal en bij eene niet naauwgezette beoefening moest verbastering natuurlijkerwijze hiervan het gevolg zijn. Niet dit alleen, maar ook de uitspraak in dit of dat district, heeft op de verandering van schrijfwijze invloed gehad. Wilt gij een nog versch bewijs; lees de verhandeling over de spelling van Professor SIEGENBEEK, die zijne spelling deels daarop, deels op het duitsch gegrond heeft.

Bij het vormen van woorden kan, ja moet, de regel: schrijf zoo als gij spreekt in toepassing komen; maar bij het verbeteren eener spelling gaat deze regel niet door. Alsdan moet men naar den oorsprong van het woord zoeken en daarna de spelling regelen. Wil men dus onze taal volgens vaste regelen schrijven, dan zal men de geaardheid der taal en niet de uitspraak van deze of gene streek tot grondslag moeten leggen en er naauwkeurig opletten, op welke wijze deze of gene klinker uit den hoofdtoon *a* ontspruit en door welken medeklinker deze toon

eene wijziging ondergaat. Gij weet evenzoo goed als ik, dat de medeklinkers eene groote rol in de spelling spelen en dat zij niet willekeurig met dezen of genen klinker willen te zamen staan. Doch dit te ontwikkelen heb ik mij niet voorgesteld en ook dit zoude eene te uitgebreide verhandeling worden en de grenzen van eenen brief overschrijden. Ik kan hier niets anders dan algemeene denkbeelden geven. Later zal ik misschien dit systema trachten te ontwikkelen, waartoe mij thans den tijd ontbreekt.

Wil men nu dit gebrek der spelling herstellen, dan komt het mij het doelmatigst voor, dat zulks zijne oorsprong in het Koninklijk Instituut neemt. Onder de werkelijke leden van hetzelfde zijn mannen, welke voor die taak wel berekend zullen zijn en in staat, om eene spraakleer en woordenboek te leveren. Deze nu moeten bij die bewerking op den voorgrond stellen, dat er als 't ware geene schrijftaal bestaat en dat deze gevormd moet worden, en uit dat beginsel voortwerken, en het tegenwoordig geschreven wordende en het vroegere geschrevene, als bronnen, om hunne schrijfwijze te regelen, gebruiken. Men vrage niet of het oogenblikke-

lijk al dan niet bruikbaar is ; evenmin zal men het plotseling moeten invoeren ; maar aan den willekeur van ieder overlaten , om van die schrijfwijze gebruik te maken. En wanneer men nu eenmaal ver genoeg gevorderd is en het werk in gereedheid heeft , dan zoude het niet ondoelmatig zijn goede onderwijzers met dat systeem bekend te maken. Deze daar nu mede bekend , zouden de meest gevorderde op de scholen en die er lust toe hadden , hierin onderrigt kunnen geven , en op die wijze , zoude het langzamerhand eene algemeenheid erlangen. Intusschen zoude men het eerst de klinkerspelling kunnen aangeven , daarna het gebruik der medeklinkers , ten aanzien van beide , voor zooverre zij van het tegenwoordig stelsel verschillen ; verders de twee- en drie klanken behandelen en de wijzigingen aangeven ; dan de verhouding van het eene woord tot het andere , naarmate van de beteekenis , welke men wil aanduiden (de deelen der rede). Men zoude er bij kunnen voegen , dat het woord *naamval* eene ongelukkige vertaling van het latijnsche woord *casus* is , want dat dat woord aldaar toestand beteekent en dat wij dus *naamstocstand* moeten zeggen , en dat

er drie naamstoestanden zijn ; dat de vierde kan achtergelaten worden als gelijk zijnde aan den eersten , en zulks niet alleen in het zoogenoemde vrouwelijke en onzijdige ; maar ook in het mannelijke , want dat het *den* van 't mannelijke het eigenlijke kenteeken voor diens eersten naamstoestand is ; welk *den* de Vlamingen thans in dezen hebben verworpen en zich naar onze schrijfwijze geregeld. De leer der geslachten zoude men wel beter , dan dezelve tot nogtoe gegeven is , — want het meeste daarvan is bloot napraten van anderen — kunnen ontwikkelen , men zoude het onzijdig geslacht op den voorgrond kunnen stellen , want dit is het algemeene en dan , om dat wij alles mannelijk of vrouwelijk zien , deze twee soorten als onderdeelen daarvan kunnen aangeven. Het woord *onzijdig* konde misschien door *beidzijdig* vervangen worden , omdat zoodanige woorden tot beide geslachten kunnen betrekking hebben. Zoo als *kind* , tot jonge en meisje , *leven* tot man en vrouw ; *licht* , tot zon , maan als ook tot vuur ; ik zal hier nu niet over de woorden , welke en mannelijk en vrouwelijk gebruikt worden spreken ; zoo als *dood* , het ophouden van het zichtbare leven en *dood* als persoon voorgesteld

enz. want dan zoude ik u moeten zeggen en bewijzen, dat vele woorden door overeenkomst en ten gevolge hunner vorming tot het mannelijk of vrouwelijk geslacht behooren. De leer der werkwoorden zoude ook duidelijker en gemakkelijker gemaakt kunnen worden, zoo als: dat er drie wijzen zijn, de aantoonende, gebiedende en onbepaalde; twee tijden, de tegenwoordige en onbepaalde (onvolmaakte). De eerste doet u de werking als het ware op 't zelfde oogenblik zien; de tweede laat het onbepaald, wanneer die werking is geschied en moet door tijds bijvoeging bepaald worden en bevat altijd het verledene: *ik hoor, ik hoorde*. De tijden *ik heb gehoord, ik had gehoord, ik zal hooren, ik zoude hooren*, zijn ten aanzien der werking mede tegenwoordig en onbepaald. Want *heb, had, zal, zoude* zijn de werkers, en *gehoord en hooren* geven alleen den aart dier werking aan. Gij ziet dus, dat er in onze tegenwoordige spraakleer vrij wat te verhakstukken valt, voor en al eer men op het ware standpunt gekomen zal zijn.

Mijn gevoelen betrekkelijk het gebruik der klinkers is, om ten allen tijde eenen klinker

te gebruiken, zelf in die woorden, welke op eenen medeklinker sluiten. Dit ligt in den aard der taal opgesloten en heeft bovendien dit voordeel, dat men de menschen bij het lezen doet denken en hierdoor hun verstand scherpt. Ik wil de menschen niet lui maken, want dit zijn zij reeds te veel, en hun alles voorkaauwen en voor mij den smaak houden; maar hen laten denken en gevoelen. Kunnen zij dit, dan zullen zij zeer goed begrijpen, dat ik, na over eene zaak gesproken te hebben, en hun te kennen wil geven, dat ik niet meer over die zaak wil spreken, en ik dan schrijf: *ik zal die zak in de zak steken*, dat ik hierdoor niet bedoel om een zak in eenen zak te steken maar eene zaak.

Voor de *yj* en *y* schrijf ik *i*; de eerste is zamengesteld uit *i* en *j*; *knoei-jen*. Volgens SIEGENBEEK moet het *knoeijien* zijn, ik schrijf *knoejen*, omdat ik hier geen vokaal *i* maar consonant *j* hoor. De tweede dient alleen voor de Hollanders om hunnen wanklank *hij*, *mij*, *zij* en wat dies meer zij uit te drukken en deze als vreemd aan onze taal en zeden verban ik en zulks te meer, omdat zij in andere talen eenen geheel tegenovergestelden klank uitdrukt. Wil men dezen klank uitdruk-

ken, dan behoort men *ej* te schrijven zoo als *bejde*, *schejden*, *lafhejd* enz. want het is niet mogelijk twee volle klinkers achter elkanderen uit te spreken; *ei* spreekt men *ej*; *au*, *aw* uit; *oe* is eigenlijk eene letter en de Duitsche *u*. Gij begrijpt nu ligt, hoe men *eeu* en *aau* uitspreekt en schrijven moet.

Dit zij dan voor het oogenblik genoeg omtrent de klinkers en derzelver gebruik. Ik heb het er wat ruw heen geworpen, omdat het mij zoo ontvallen is, en ik het in dit bestek niet systematisch behandelen konde en met genoegzame bewijzen staven; neem het dus zoo als het is, als eene zeer ruwe schets.

Thans wil ik u een staaltje van mijne schrijfwijze geven, geloof evenwel niet dat het zonder gebreken zal zijn; gij weet dat het geheel iets anders is theorie, zoo wat, te kennen en dezelve in toepassing te brengen. Dus *salvo meliori* het volgende:

De tegenwoordige tijd schijnt geboren te zijn

De tegenwoordige tid skint geboren te sin
om de menschen oplettend te maken op de ge-
om de mensen oplettend te maken op de ge-
breken, welke ieder in zijne schrijftaal heeft.
breken, welke ider in sine schriftal heft.

De meerdere kennis en de kennis aan meerdere
De merdere kennis en de kennis an merdere
 talen brengt ons op het spoor, om, even als zoo vele
talen brenht ons op het spor, om, even als so vele
 andere voorwerpen, ook de schrijftaal te beschaven.
andere vorwerpen, ok de schriflal te beskaven.

De schrijflust, om veel woorden te gebruiken

De schriflust, om vel worden te gebruiken
 en weinig zaken te zeggen, is aan de orde van
en wejnig saken te sehen, is an de orde van
 den dag. Nu men in andere landen zich heeft
den dah. Nu men in andere landen sih heft
 uitgeput en gene onderwerpen voor romans en
ujtgeput en gene onderwerpen vor romans en
 dergelijke werken meer heeft om te behandelen,
dergelike werken mer heft om te behandelen,
 gaat men over om de Nederlandsche romans in
gat men over om de Nederlanse romans in
 het Duitsch en Fransch te vertalen. God geve
het Duits en Frans te vertalen. God geve
 dat dit werk spoedig ten einde loopt; want dan
dat dit werk spoedig ten ejnde lopt; want dan
 is er hoop, dat men in Nederland, even als
is er hop, dat men in Nederland, even als

l is als
k even-
wijfelen
heid in
, welke
nne taal

vroeger , goede werken zal zien uitkomen , die
vroeger , goede werken sal sien ujkomen , die
ziel en hart nieuw leven bijzetten en de idealen
siel en hart niw leven bisetten en de idealen
tot bederf der menschheid uitgedagt vernietigen.
tot bederf der menshejd ujtgedaht vernitigen.
Men zal het te dikwils verworpene weder op-
Men zal het te dikwils verworpene weder op-
zoeken en die denkbeelden met de tegenwoordige
soeken en di denkbelden met de tegenwordige
vereenigd en tot een geheel gebragt aan het
verenigd en tot en gehel gebraht aan het
thans zwijmelende mensdome ter betrachtning
thands swimelende mensdom ter betrahting
geven en even als vroeger , van den tuimelgeest
geven en even als vroeger , van den tujmelgest
onzer eeuw genezen , zelfstandige en betere men-
onser ew genesen , selfstandigeen betere men-
schen worden ; en van veelweters waarachtige
sen worden ; en van velweters warachtige
kenners van vele zaken , welke nu door de veel-
kenners van vele saken , welke nu dor de vel-
weterij verdrongen worden.
weteri verdrongen worden.

---

aa
26

ed is al
ik even-
twijfele
gheid in
es, welke
unne taal

aa
26

Gedrukt te *Dockum*,
bij D. MEINDERSMA, Wz.